

Devlet Kapitalizmi Dönemi ve İşçi Sınıfı (2)

İçeriği Yazan: [Evren ÇAVUŞOĞLU](#) [1] Zaman: Pzt, 01/06/2009 - 06:00

Referans İçerik: [Devlet Kapitalizmi Dönemi ve İşçi Sınıfı \(1\)](#) [2]

Yazar Bloğuna Ekle: Yazarlar Bloğunda Görünsün

Bir önceki yazımın (Devlet Kapitalizmi Dönemi ve İşçi Sınıfı - 1) sonunda da belirttiğim gibi “ İşçi sınıfının” sömürüldüğünü net bir biçimde ortaya koyan Ahmet Hamdi Başar, sözlerine şu şekilde devam etmiştir:

*Arzettiğim, işçinin doğrudan doğruya sömürülmesidir. Şimdi de müsaadenizle arzedeceğim nokta da, yine işçilerin sosyal şartlar içinde istismar edilmeleridir. Devlet Denizyolları kendi vapurlarının yükleme ve boşaltma işini eksiltmeye çıkarmaktadır. Bu usul yalnız Denizyolları’na münhasır olmayıp bütün devlet daireleri de bu gibi işleri eksiltmeye tabi tutarlar. İlk görüşte bundan tabii bir şey olamaz. Fakat biraz düşünersek, eksiltmeye konan işin, işçinin yevmiyesi olduğunu anlarız. Devlet Denizyolları, mesela bizim Liman Şirketi’nin 40 kuruşa işçisine yaptırdığı iş için, 20 kuruşa münakasa ile talep bulur. **Bu suretle mesela bizim günde iki lira verdiğimiz işçi, orada çalışırsa ancak bir lira almış olur.***

İşçi işiyle hiç meşgul olmuyoruz. İnsanın insan tarafından istismar edilmesine en çok misaller veren büyük suistimaller, işçi sahasında olmaktadır.

Devlet kapitalizmi (devletçilik) döneminde grevin yasak olmasına rağmen, 1930’larda yer yer grevlere rastlanmaktadır. İşçilerin sendika kurması yasaktır. Sendika yerine dernek ya da birlik kurulabilir. 1932’de kurulan İzmir Sanayi İşçileri Birliği de bu yapılanmanın örneğidir.

Cumhuriyet Halk Fırkası’nın (CHF), “İşçi sınıfının” örgütlenmesini engellemesinin ve korporatist ideolojik yapıyı dayatmasının bir göstergesi olarak dönemin CHF programına da göz atabiliriz.

1935 Cumhuriyet Halk Fırkası (CHF) programında şu maddeler yer almıştır:

- a) Grev ve lokavt yasak olacaktır.
- b) Tefeciliğe karşı savaşta bulunmak temel prensiplerimizdendir.
- c) İşverenle işçilerin çalışma birliğinde uyum esastır.
- d) Üretmenlerle yoğaltmanlar arasında çıkabilecek kavgaları önlemek için, devlet bütün endüstrilerde fiyat işlerini kontrol edecektir.

Sömürüyü yok sayan bir kesim ise, 1936’da çıkarılan “İş Kanunu” ile işçilerin sömürülmesinin azaltılmasına yönelik kimi tedbirler alındığı savunmuştur. İş Kanununa göz atacak olursak:

İş Kanunu ile birlikte “İşçi sınıfının” çalışma süresi prensip itibarıyla günde 8 saat olarak sınırlanmış, işe alma ve işten çıkarma bir takım kurallara bağlanmıştır. Kolektif iş uyuşmazlığı, mecburi uzlaştırma ve tahkim sistemi bu kurallardan başlıcalarıdır. İşçi sağlığı ile de ilgili bazı hükümler kanunda yer almaktadır. Yine bu yasa çıkarılacağı sırada asgari ücret uygulaması ortaya atılmış, kanuna da girmiş fakat uygulanmamıştır. Ayrıca bu kanunda işçiler, işlerini kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın bırakamayacaktır. İş saati günde 3 saat arttırılabilecektir. Sinaî müesseselerde, İş Kanunu’nun küçükler ve kadınlarla ilgili kollayıcı hükümleri uygulanmayacaktır.

İş Kanunu’nun özüne baktığımızda; kanunun, işçilerin refahını arttırmak ve sömürsünü azaltmaktan çok, sömürüyü yasal hale getirdiğini görebilmekteyiz.

Devlet, özel teşebbüs için kredi, döviz gibi uygun şartları sağlamakta, zarara uğramasını önlemekte, her an bir alıcı olarak karını garantilemekte ve üstelik işçinin özel

sektör tarafından sömürülmesini de kanun yoluyla temin etmektedir.

Sanayi Tetkik Heyeti Reisi olan Şevket Süreyya Aydemir gelinen mevcut durumu şu sözlerle açıklamaktadır:

Sanayi Tetkik Heyeti Reisi bulunduğum yıllarda ve iş bölgeleri ile işyerlerinde yaptığım incelemelerde, birçok fabrikalarda işçi bulma işinin, fabrikatörler tarafından eli bayraklı ve çevrelerini sindirmiş birtakım güçlü kabadayılara ve külhanbeylerine bırakıldığını, işçi alım ve işçi çıkarmanın, bunların sözlerine ve kararlarına ve arzularına göre yürüdüğünü, çok üzüntü verici misalleri ile tespit etmişimdir. Bu yetki, hele kız ve kadın işçi kullanan bazı işyerlerinde cidden kötüye kullanılıyordu. İş ve İşçi Bulma Kurumu kurulduktan sonra da ortada, işçinin de hakkını ve haysiyetini koruyacak sendikalar olmadığı için, kanunun bu maddesi de hiçbir zaman ciddi bir uygulama zemini bulamadı.

Devlet kapitalizmi döneminde “işçi sınıfının” hem ekonomik hem de politik alanlarda kendi gücünü göstermesine izin verilmemiştir. Sınıfsız toplum sözleri ile vakit geçirilmiş, işçiler aldatılmış; işçi sınıftan söz etmek, grevi savunmak ve işçi haklarını gözetmek ağır cezaları gerektiren suçlardan sayılmıştır.

Sanayi işçisinin durumunu açıkça ortaya koyduktan sonra tarım kesiminde çalışan büyük ve orta çiftçilerce sömürülen proleter nitelikli “tarım işçilerini” ve bir bölümü ücretli işçi kullanan bir bölümü ise ihtiyaçlarını karşılayamadığından tarım işçiliği yapmak zorunda kalan yarı proleter nitelikli “küçük üreticilerin” durumunu incelemeye başlayabiliriz.

Devletçiliğin uygulanmasıyla birlikte yerli sermayeyi güçlendirip milli burjuvazi yaratılmaya çalışılmış ve tarım sektöründe de dünyada yeni yeni ortaya çıkan kapitalist üretim tarzına tam olarak adapte olabilmeyen yolları aranmıştır.

Devlet, sermaye birikimini sağlayıp, kapitalist üretim tarzını tam anlamıyla işletebilmek ve sanayinin gerçekleşmesi için önemli bir yere sahip olan tarım sektörünü kontrol altına almak istemiştir. Tarım kesimine sağlanan kredi hacmi de 130 milyondan 183 milyon TL'ye yükselmiştir.

Doğan Avcıoğlu, proleter ve yarı proleter nitelikli tarım işçilerinin durumunu şöyle aktarmaktadır:

Demiryolu yapımındaki vergi üzerinde durmak gerekirse, 8 ve 15 lira arasında alınan verdi zengin-fakir farkı tanımadan her ailenin yetişkin bireylerinden alınmaktaydı. 5 kişi olan bir köylü ailesi, yılda ortalama 50 lira vergi ödemek zorundadır. Köylü parayı pek zorunlu ihtiyaçları ve bir de vergiler için kullanmaktaydı. 50 lira borcu dolayısıyla ürününü paraya çevirecektir. En yakın bakkala, tüccara, ağaya gidip ürünü değerinden daha düşük bir bedelle satacak ve gerekli parayı sağlayacaktır.

Yahya Sezai Tezel'e göre:

“Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun demiryolu sistemine bağlanması da özel girişimcilerin iç piyasadan daha çok yararlanmalarını sağlamış, özel iç birikim için daha elverişli bir iktisadi coğrafya yaratılmıştı”.

Bu “özel iç birikim düzeni” ise tahmin edilebileceği gibi tarım burjuvazisi yararına yapılan düzenlemelerdir.

(Devam edecek.)

@PolitikaDergisi

(Bu yasa, Politika Dergisi Sayı 15'ye yer almıştır. Tüm faaliyetler doğrultusunda bu sayının yaygın indirimi amaçlanmıştır.)

Sayı 15'i indirmek için [buraya tıklayınız](#). [3]

Devam Eden İçerik: [Devlet Kapitalizmi Dönemi ve İşçi Sınıfı \(3\)](#) [4]

Yorumlar

- [Yazı Dizisi](#) [5]
- [Eko-Politik](#) [6]

Kaynak URL (05/05/2024 - 18:37 tarihinde yazdırıldı):

<http://politikadergisi.com/makale/devlet-kapitalizmi-donemi-ve-isci-sinifi-2>

Bağlantılar:

- [1] <http://politikadergisi.com/pd-uye/evren-cavusoglu>
[2] <http://politikadergisi.com/makale/devlet-kapitalizmi-donemi-ve-isci-sinifi-1>
[3] <http://www.politikadergisi.com/sites/default/files/PD15.zip>
[4] <http://politikadergisi.com/makale/devlet-kapitalizmi-donemi-ve-isci-sinifi-3>
[5] <http://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/yazi-dizisi>
[6] <http://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/eko-politik>